

2a Jornada EAIA + De 25 anys: Compartim el present, pensem el futur

CAOS I ORDRE: ENTRE L'HOME DEL SAC I LA FADA MADRINA

Fa més de 25 anys de funcionament dels EAIAs. Com ja sabeu, aquesta és la nostra segona Jornada.

Ha calgut un quart de segle i un equip de persones realment amb il·lusió i fermesa perquè s'organitzessin fa dos anys la 1a Jornada d'EAIAs.

Jo crec que aquest ha de ser el nostre primer punt de reflexió. ¿Com és que amb la complexitat de la nostra tasca no hem tingut necessitat molt abans de seure i pensar i compartir tots plegats?

En aquest moment, doncs, crec que la primera prioritat és agrair a Teresa Planas, com a presidenta de l'ASPEAIA, i a la resta de companys que han contribuït perquè avui estiguem aquí.

Aquesta realitat és congruent amb els trànsfugues que des de sempre hem tingut als EAIAs. Conec molts professionals que van començar amb molta il·lusió però que amb els anys vam marxar a altres serveis com EAPs, CSMIJs, SS...¿per què? Guanyen més? Tenen més vacances? O fugen de l'home del sac?

Segona reflexió, aquest és el tret més definitori de la nostra identitat com Equips d'atenció a la Infància i Adolescència? Ens agrada la nostra professió? Quin és el nostre encàrrec?

Fa unes setmanes vaig assistir a les 3a Jornades de FASI, titulades Intervenció amb famílies i infància en situació de vulnerabilitat. La primera ponent, Paola Milani, va proposar passar d'una concepció de la família com usuari a una concepció de la família com a partener, com a soci; a mi m'agrada més parlar de construir una relació de col·laboració, que crec que ve a ser el mateix. Però, com aconseguir-lo?

El primer escull en el que ens trobem es el nostre llenguatge professional. Utilitzem paraules que parteixen de fonts jurídiques, acadèmiques o polítiques i que estan molt lluny del nostre llenguatge quotidià. Nosaltres parlem d'estratègies educatives, inclusió social, plans de millora, ... Es un llenguatge asèptic, des del punt de vista del compromís amb l'altre, que moltes vegades contribueix a crear un mur entre el professional i la persona atesa. Crea desconfiances i no ajuda a construir el clima suficient per poder intervenir amb l'autoritat que dona la confiança i la credibilitat. Si jo, per posar un exemple, pretenc iniciar una relació amb un veí de la meva escala no diré que desplegaré una metodologia d'intervenció per establir un feed back que sigui productiu o que detectaré els factors de risc d'exclusió per desenvolupar estratègies d'inclusió a la meva vida (a no ser que vulgui impressionar, fent una declaració d'amor original, a una treballadora social) sinó, mes aviat, li proposaria construir una solida relació de confiança. Una sòlida relació de

confiança . Aquest podria ser un bon començament per encetar un acompanyament . (preocupació per l'altre en un clima de confiança mútua) però...com aconseguir aquesta relació de confiança?

Las paraules condicionen la nostra intervenció, i en el cas de la relació educativa, es a dir d'una relació inter-personal, hem de fer servir paraules que ens comprometin personal i èticament i deixar de banda aquells tecnicismes asèptics que separen la nostra realitat professional de la realitat vital de les persones que atenem.

Estic d'acord. De fet, Sovint oblidem que al igual que nosaltres "diagnostiquem" la família, ella també ens diagnostica a nosaltres. Consideraran si els escoltem, si som respectuosos, si es poden fiar de nosaltres, si som uns pagerols que no tenim ni idea i ens poden prendre el pel com vulguin...

Només si la família que atenem percep que hi ha un interès en ells com a persones i com a família per part nostra podran mostrar una certa disponibilitat d'escolta, de receptivitat... i a partir d'aquí, potser, podem col·laborar. I això serà impossible, com tu dius, sense una implicació mútua.

Què podem fer nosaltres?

1. Fer una proposta explícita de relació: què pensen vostès, què podem fer, que és millor pel seu fill....
2. Amb una proposta implícita congruent. Quin és el nostre pensament respecte el treball amb famílies? Perquè transmetem allò que pensem, no allò que diem.... Creiem realment en les capacitats de creixement i transformació de la família? Creiem que hi ha situacions d'estancament, i no estructurals, en les que els professionals podem col·laborar a construir experiències alternatives que facilitin el creixement dels fills i de la resta de membres de la família?

Aquest plantejament ens porta a una nova reflexió ¿quines són les nostres premisses? En quina mesura aquestes determinen la meua manera de treballar? I en quina mesura formen part d'allò que construïm amb la família?

Al meu parer, la premissa més important que hem de tenir en compte es la llibertat, i una de les faixes que més ens oprimeixen i que ens fa ser menys lliures és la por. Treballem amb la por al cos i amb por no es possible atendre a la persona que tenim davant amb totes les garanties. La por ens bloqueja, ens paralitza i ens fa prendre decisions que tenen com a principal objectiu guardar les nostres espatlles.

A que tenim por? Sovint tenim por degut a les nostres inseguretats, a la pressió institucional, al nostre fracàs, també la por al desordre, al caos. Ens cuidem molt de no remoure massa les coses, de deixar-les com estan. De no alterar els plans ni les expectatives. Preferim que tot segueixi l'ordre natural (un ordre, a cops incompatible amb els processos de les persones que atenem) i el més parcel·lat possible (cadascú té el seu lloc: el professional, la persona atesa i els altres serveis) a vegades ens fa por tocar els cors (el dels

altres i el nostre), parlar d'emocions, no sigui cas que tot se'ns ensorri i, fins i tot, alguns cops, treballem condicionats per la por a les persones ateses.

Treballar amb por genera situacions que afavoreixen allò que precisament temem. Per por deixem de fer intervencions o les posposem indefinidament fins trobar el moment idoni. Moment, que dit sigui de pas, no arriba mai; Per por transmetem un missatge poc clar que comporta confusions i desorientació a les famílies i, fins i tot, als altres professionals i, per por, situem en els altres les nostres pròpies dificultats.

La por també ens fa “disfressar-nos “ de professionals, a vegades amb una actitud defensiva, marcant distància, i infravalorant tots els recursos que tenim com a persones, la nostra capacitat d’humor, la nostra capacitat de tendresa, de joc...Si no som capaços d’utilitzar totes les nostres possibilitats, com podem alenar les de la família?

Per sort, recollint el que va dir Mònica Permeu, segona ponent de les Jornades que hem anomenat anteriorment, hem passat d’un paradigma derrotista a un possibilista. Hem passat de concentrar-nos en els problemes o les dificultats per reconèixer i emfatitzar allò que funciona. Hem constatat que les famílies tenen més capacitats de les que han fet servir fins ara; tenen, per tant, possibilitats de creixement, sovint tenen desig de canvi... i nosaltres, els professionals també. Tenim fada madrina, malauradament sense cap vareta màgica, però potser amb aquesta mirada podem trobar un camí, malgrat lent, de transformació.

Joan Dueñas Ferrándiz
Rosa Ocón González

EAIA I del Baix Llobregat

21 maig 2014